

(Forts. från nr 1/1988)

Att kalla och viga präster
Kyrka och församling
Att vaka över prästernas lära

(Forts. i nr 1/1989)

Allas prästämbete

Tidigare har vi kort beskrivit den bibliska grunden för prästämbetet. Vi har sagt att ämbetet tillhör kyrkan, dvs. alla de troende kristna, men att den offentliga utövningen av detta ämbete i kyrkan enligt Kristi instiftelse skall ombesörjas av dugliga män som av församlingen kallas och vigs till präster i kyrkan. På allas vägnar skall de predika Guds Ord rent och klart och förvalta sakramenten så som Kristus har befallt.

Det bör åter betonas att detta särskilda prästämbete inte bara är en fråga om praktisk ordning i kyrkan, så att inte alla hur som helst står upp och predikar och döper efter eget gottfinnande. Om det skall finnas ett särskilt prästämbete eller inte är ingen fri sak för den kristna kyrkan, utan det rör sig om en gudomlig befallning. Kristus instiftade det särskilda prästämbetet när han kallade apostlarna och gav dem i uppdrag att predika evangelium för alla folk intill tidens slut. Det var alltså något som skulle fortsätta även efter apostlarnas död genom nya ämbetsbärare som förde deras förkunnelse vidare.

Vår lutherska bekännelse är mycket klar över det särskilda ämbetet som gudomlig ordning: ”predikoämbetet är förordnat av Gud och har härliga löften... Ty kyrkan har i uppdrag av Gud att förordna tjänare, vilket bör vara oss synnerligen tacknämligt, emedan vi veta, att Gud gillar detta ämbete och är närvarande däri” (Apologin, SKB

s. 223).

Men vad har då lekmännen för uppgift och ansvar? Vi har redan nämnt om det allmänna prästadömets uppgifter i form av bön och vittnesbörd i det dagliga umgänget med människor. Denna uppgift är mycket viktigt och har med rätta ofta framhållits. Men det finns en annan sida av lekmännens ansvar som är minst lika viktig och som det tyvärr inte talas så mycket om. I denna artikel skall vi lyfta fram vad som skulle kunna kallas för ”lekmännens bortglömda ansvar för predikoämbetet”. Detta kan sammanfattas i tre uppgifter:

att kalla och viga präster
att vaka över deras lära
att hedra och stödja dem i ämbetet.

[^]

Att kalla och viga präster

Vi har tidigare talat om kyrkans eller de troendes rätt att kalla och viga präster. Låt oss nu se närmare på det.

Det är kyrkans medlemmar, vanliga kristna, som skall ha det avgörande ansvaret. Det är de som är kyrkan och som uppdrar åt personer med rätta kvalifikationer att å allas vägnar utöva det offentliga predikoämbetet som tillhör alla. Just därför att det är fråga om utövningen av det ämbete som var och en personligen fått i dopet, så är detta med att kalla och viga så viktigt. Jag väljer den som offentligt skall utöva mitt ämbete och vara min mun som predikar Guds ord i församlingen och min hand som döper och delar ut nattvarden. Att kalla och viga präster är därför något som i högsta grad angår lekmännen och borde engagera dem i stor utsträckning.

Kyrkan får inte vara ”toppstyrd” så att det bara är biskopar och präster som i kraft av sitt ämbete väljer och viger präster. Å andra sidan är prästerna naturligtvis inte uteslutna från detta sammanhang. Som medlemmar i kyrkan skall de vara med i valet. Deras synpunkter är viktiga. Aposteln Paulus föreslog ibland själv kandidater

till ämbetet (t.ex. Timoteus och Titus) utan att därmed frånta församlingarna deras rätt att välja. Det är också naturligt att präster på församlingens vägnar högtidligt förrättar den offentliga vigningsakten och därmed bekräftar församlingens kallelse. Men under inga omständigheter är det ett måste att en prästvigd viger en annan för att vigningen skall vara giltig. Det är den romerska villfarelsen, som räknar med s.k. apostolisk succession – en närmast fysisk överföring av den särskilda prästheligheten (*character indelebilis*, som vi talade om i förra numret) via en handpåläggningskedja ända från apostlarna.

Den kristna kyrkan godtar således varken prästvælde eller lekmannavælde som konkurrerar och vill utesluta varandra. Detta gäller i synnerhet vid prästval. Bägge grupperna hör till kyrkan genom ett enda dop och en och samma tro på evangelium. Det är hela kyrkan som kallar och viger sina tjänare.

Men vad är egentligen hela kyrkan eller församlingen i praktiken? Är det trosbekännelsens kyrka, ”de heligas samfund”, eller ett organiserat kyrkosamfund, eller är det en enskild lokalförsamling? Låt oss ett ögonblick stanna inför denna fråga som av och till vållat en hel del stridigheter.

[^]

Kyrka och församling

Kyrkan är Kristi kropp, där Kristus är huvudet och de troende lemmar i hans kropp. Så beskriver Nya Testamentet kyrkan, i synnerhet när det talas om lemmarnas olika funktion (Ef. 4:15 f., 1 Kor. 12:12 ff.). Paulus säger: ”Ni är Kristi kropp och var för sig hans lemmar. I församlingen har Gud insatt i första hand några till apostlar, i andra hand några till profeter, i tredje hand några till lärare.” (1 Kor. 12:28).

Här är det viktigt att förstå att varje kristen är delaktig i helheten. Varje kristen står i förbindelse med hela kyrkan under huvudet Kristus. Kyrkan är till sitt väsen inte en organisation utan en levande kropp. Det som berör en lem

berör alla och tvärtom. Det som är sagt till präster är sagt till kyrkan och det som är sagt till kyrkan är sagt till prästerna. Kyrka och ämbete kan således inte skiljas från varandra. Gud har upprättat en livsgemenskap mellan präst och lekman. I en rätt kyrka skall det inte finnas någon motsättning mellan dem.

Också en annan sak bör framhållas i detta sammanhang. Ett utmärkande drag för genuin luthersk kristendom är att den – till skillnad från de flesta andra kyrkor – starkt hävdar att det inte finns någon gudomligt given kyrkoorganisation. Häftiga strider har under historiens gång utkämpats om huruvida kyrkan skall ledas av en hierarki med påve i toppen eller av ett biskopskollegium, konsistorium, kyrkomöten, synoder, eller av andra mer demokratiska ordningar. Somliga har starkt framhävt lokalförsamlingen som absolut självständig storhet med fullt självstyre i alla frågor (independentism, kongregationalism). Endast den har t.ex. biblisk och gudomlig rätt att kalla och viga präster, menar man.

Men Nya Testamentet ger oss ingen kyrkoförfattning eller kyrkoordning. Kyrkan har fått ”himmelrikets nycklar” (Matt. 16:19), och hennes enda och högsta ämbete är att predika evangelium och förvalta nådemedlen enligt Kristi instiftelse, punkt och slut. Hur hon skall organisera detta står henne fritt, bara det sker så att evangeliet befrämjas. Nya Testamentet ger oss här vissa exempel men inte några bindande föreskrifter. Ändå har man gärna velat läsa in sin egen favoritorganisation i Nya Testamentet. Så har t.ex. den katolska kyrkan läst in påvedömet i Jesu ord till Petrus: ”Du är Petrus, och på denna klippa skall jag bygga min församling” (Matt. 16:18), fast detta ställe klart handlar om Petri sköna bekännelse till Kristus som ”Messias, den levande Gudens Son” (v. 16) och inte alls om någon människas makt och myndighet över andra. Vidare har somliga pekat på apostlamötet i Jerusalem (Apg. 15) som stöd för tanken på ett ofelbart kollegium av människor med gudomlig rätt att avgöra olika frågor för kyrkan.

Detta innebär naturligtvis inte att vi skall vara likgiltiga för

organisation och ordningar. Trots att – eller rättare sagt därför att – det inte finns någon gudomligt föreskriven organisationsform så har den lutherska kyrkan varit mycket mån om att bevara goda kyrkliga ordningar. Det är helt främmande för luthersk kristendom att lättvindigt kasta bort gammal beprövad organisation. Det som står i Apologin är typiskt. Där säger reformatorerna (på tal om ordning för prästvigning) att de ”*synnerligen gärna* önskade bevara den yttre kyrkliga styrelsen och ordningen inom kyrkan, ehuru dessa tillkommit genom mänsklig myndighet” (SKB s. 225, vår kurs.). Man vill alltså bevara god ordning, men slår samtidigt fast den bibliska grundprincipen: dessa frågor vilar inte på gudomligt mandat utan på mänsklig frihet.

Mot bakgrund av det ovan sagda kan vi kanske lättare förstå skillnaden mellan kyrka och lokalförsamling. Kyrkan är alltid hela kyrkan, Kristi kropp. Kyrkosamfund och organiserade lokalförsamlingar är nog så viktiga men dock mänskliga ordningar. Även bland lutheraner har denna fråga vållat strid. Särskilt i Amerika har det tidvis diskuterats mycket intensivt om lokalförsamlingens ställning. Tyvärr har en annars mycket god teolog som Franz Pieper, vars verk ”Kristen dogmatik” nyligen blivit översatt till svenska, menat att lokalförsamlingen är en gudomlig ordning i motsats till sammanslutningar av församlingar till större kyrkliga enheter. I sin iver att bl.a. försvara församlingens rätt till självbestämmande och till att kalla och viga präster går han för långt och gör lokalförsamlingen till den enda storhet som får förvalta nådemedlen. Utgivaren av den svenska översättningen, teol. dr Tom Hardt, påpekar mycket riktigt i en not: ”Inget skriftbevis kan presteras för tanken, att Kristus i *exklusiv* mening blott talar till lokalförsamlingar” (s. 644).

Pieper söker stöd för sin uppfattning i Matt. 18:17. Jesus talar där om vad som bör ske när allvarlig förmaning i enrum av en felande broder inte ger resultat: ”Vägrar han att lyssna till dem, säg det då till församlingen.” Men att låta detta bibelställe, som primärt handlar om något annat, ligga till grund för en lära om lokalförsamlingen som en

särskild gudomlig instiftelse är verkligen att läsa in för mycket i texten. Jesu säger här egentligen inte mer än att frågan om den obotfärdige syndaren nu måste avhandlas offentligt, i ett större sammanhang än den enskilda förmaningen.

Någon särskild definition på vad vi kallar lokalförsamling ges inte i Nya Testamentet. Vilken grupp, förening eller konstellation som helst av bekännande kristna kan emellertid inte utan vidare kallas för församling i biblisk mening. Den kristna kyrkans väsen är nämligen att samlas kring Kristus i nådemedlen för att livnära sig av evangelium. Först när det sker, dvs. där kyrkans ämbete är i funktion, kan man tala om en kristen församling här på jorden.

Men varken Jesus eller apostlarna fastställer några geografiska eller organisatoriska gränser för vad som skall räknas som församling. Jesus talar om kyrkan eller församlingen ibland som hela kyrkan: ”På denna klippa skall jag bygga min församling” (Matt. 16:18), ibland som den allra minsta skara: ”Ty där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland er” (Matt. 18:20). En församling i nytestamentlig mening kan vara en stads- eller ortsförsamling (Apg. 8:1), en husförsamling (Rom. 16:5), eller de kristna i ett land eller landsdel (Apg. 9:31) eller i hela världen (Matt. 16:18), kort sagt varje större eller mindre gemenskap av kristna kan vara en församling. Det finns ingen motsättning mellan dessa olika sätt att bruka ordet församling, eftersom det är en och samma kyrka det är fråga om. Det är också betecknande att Nya Testamentet på sitt grundspråk grekiska inte använder olika ord för olika typer av kristna församlingar (vilket vi ofta gör). Överallt används ett och samma ord: *ekklesia*. Den nytestamentliga synen är att Kristus är närvarande i minsta del av kyrkan liksom i hela kyrkan. Och varje del av den enda sanna kyrkan har alla kyrkans gåvor och rättigheter.

Den ena eller andra formen av församling har således inget gudomligt företräde framför den andra och har inga rättigheter mer än den andra. Den lutherska bekännelsen

säger här mycket bestämt:

Ty där kyrkan är, där är också rätten att förvalta evangeliet. Därför behåller kyrkan nödvändigtvis sin rätt att kalla, välja och viga sina tjänare. (SKB s. 351)

Detta väljande och vigande kan i och för sig ske i vilken kyrklig organisationsform som helst, det må vara församlingar, kontrakt, stift eller andra enheter, bara det gagnar evangeliets förvaltning och sker i god och moralisk ordning och i samförstånd. Men det skall understrykas att det är lokalförsamlingen, dvs. de kristna som samlas kring nådemedlen på en ort, som är den naturligaste instansen för kallelse och vigning av präster hos sig. Man kan i praktiken avvara allt utom lokalförsamlingar. För att höra predikan, fira nattvard, få själavård och leva i kristen gemenskap måste de kristna något så när regelbundet kunna samlas någonstans. Och Gud vill att de troende skall samlas kring nådemedlen. Dessutom måste vi komma ihåg att lokalförsamlingen – hur liten den än är – alltid behåller Kristi uppdrag och alla rättigheter som han har gett sin kyrka. Jesus säger: ”Ty där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem” (Matt. 18:20).

Guds folk måste i lydnad för Kristi befallning ta ansvar för att dess prästämbete är i funktion i församlingen. De kristnas rätt och plikt att kalla och viga präster har Luther talat om bl.a. i skriften ”Till den kristna adeln” från år 1520. Där skriver han mycket starkt om alla kristnas prästvigning i dopet och om deras rätt och makt att kalla präster. För att riktigt sätta det på sin spets målar han upp en tänkt situation där några kristna förvisas ut i öknen. De har ingen präst med sig, men sedan de funnit sig vara samstämmiga i tron beslutar de sig för att utse en av dem att vara präst och predika och dela ut sakramenten. Om detta säger Luther: ”En sådan man skulle vara lika mycket präst som om han hade blivit ordinerad av alla biskopar och påvar i världen.”

Romersk katolska kyrkan och vissa av den influerade högkyrkliga grupper skulle inte betrakta denne som riktig präst. Men de som har invändningar mot dessa

ökenkristnas handlande har inte förstått den evangeliska och bibliska ämbetssynen: att en lämplig person kallas och vigs att utöva allas ämbete och att det just är genom ett sådant ämbete som Kristus och Anden verkar.

[^]

Att vaka över prästernas lära

Detta är en av lekmännens allra största och viktigaste uppgifter. De måste ta ansvar för hur deras och allas prästämbete sköts. Handhas detta kyrkans högsta ämbete inte enligt Guds Ord och Kristi instiftelse, så får församlingens medlemmar inte bara låta det vara. De måste handla.

En kristen får aldrig blint underkasta sig kyrkliga ledare. Det är andligen livsfarligt att slaviskt följa sin präst bara därför att han är präst. Vi känner till en rad mycket avskräckande exempel, där människor förletts att lämna över kontrollen av sig själva och sitt andliga liv i händerna på mänskliga auktoriteter: alltifrån påven, vars lära en katolik måste följa som gällde det från Gud själv, till sektledare som pastor Jim Jones, som för några år sedan fick ca 500 människor att följa honom till Sydamerikas djungler och på hans befallning begå självmord.

Prästen i en evangelisk luthersk församling är inte herre över medlemmarna utan deras tjänare (1 Petr. 5:3). Han har varken av Gud eller av församlingen fått något annat mandat än att förkunna Guds Ord rent och klart och förvalta sakramenten.

Sviker prästen detta ämbete och börjar förkunna sådant som inte stämmer med Guds ord, eller om han lever i uppenbar synd, så måste hans ämbetsförvaltning genast avbrytas. Självfallet skall prästen i så fall manas till bot och bättring och få skälig tid på sig att besinna sig. Men under denna förmaningstid kan han inte tillåtas att utöva prästämbetet och fortsätta att framföra bibelstridiga åsikter från predikstolen. Kyrkans första intresse måste alltid vara att skydda hjorden, inte att visa omsorg om villoläraren genom att låta honom tjänstgöra medan själavårdande

samtal pågår. Det har också flera gånger i kyrkans historia visat sig att den som driver villfarelse ibland i årtal kunnat hålla sig kvar i ämbetet under en s.k. förmaningsprocess med ändlösa diskussioner. Sådant är naturligtvis till skada för församlingen.

Den stränghet som här präglar äkta lutherdom har inget med kärlekslöst dömande eller hätsk kätтарыakt att göra. Den handlar istället om att ta själva den kristna tronens centrum, Bibelns evangelium om syndares rättfärdiggörelse genom tron allena, på det allra största allvar. Varje församlingsmedlems salighet hänger ju på att han eller hon blir bevarad i tron och får rätt näring i rätt tid. Skatten som gör kyrkan till Herrens kyrka måste värnas om till varje pris.

Det finns förmodligen ingen kyrka som framhåvt lekmannens självständighet och myndighet så kraftigt som den lutherska kyrkan. Luther skrev år 1523 en traktat med den långa men talande titeln: Att en kristen sammankomst eller församling har rätt och makt att döma över alla läror och att kalla, insätta och avsätta lärare – grund och bevis utifrån Skriften. I denna lilla skrift talar han kraftfullt om de enskilda kristnas rätt och plikt. Han vänder upp och ner på den utbredda uppfattningen att biskopar, teologer och kyrkomöten har makten att avgöra vad som är rätt och fel i lärofrågor och att den vanlige kristne skall rätta och packa sig därefter. ”Kristus har inrättat den motsatta ordningen”, säger han, och pekar först och främst på Joh. 10:4-5, där Jesus talar om fåren som känner igen och följer den gode herdens röst. Men en främling följer de aldrig, utan flyr bort ifrån honom. Luther säger bl.a.:

Här ser du klart vem som har rätt att döma i läran: biskopar, påvar, teologer och alla andra har makt att lära, men det är fåren som har att döma om de lär Kristi röst [dvs. hans ord] eller främmande röster.

Luther hänvisar också till Matt. 7:15 där Jesus säger ”Tag er till vara för de falska profeterna! De kommer till er i fårakläder, men invärtes är de rovlustna vargar”.

Du ser att här ger inte Kristus domsrätten till profeter och lärare utan till lärjungarna eller fären. För hur kan man ta sig till vara för falska profeter om man inte granskade och bedömde deras lära? Falska profeter finns således inte bland dem som lyssnar utan bland dem som lär. Det är anledningen till att lärare och deras undervisning skall och måste stå under åhörarnas dom.

Luther avrundar med att peka på en rad andra bibelställen:

Alla S:t Paulus varningar, Rom. 16:17, 18, 1 Kor. 10:14, Gal. 3, 4 och 5, Kol. 2:8 och annorstädes, och alla profeternas uttalanden om att undvika människolärer gör inget annat än tar rätten och makten att döma all lära från lärarna och lägger den istället med ett strängt påbud – vid salighetens förlust – på åhörarna. De har således inte bara makt och rätt att döma all predikan; det är också deras plikt att döma, så att de inte ådrager sig det gudomliga majestätets misshag.

Detta är något som också vår tids kristna verkligen behöver besinna. Vi är nog lika benägna som våra förfäder att förlita oss på mänskliga auktoriteter. Det är alltid en stor frestelse att slå sig till ro med sina favoritförkunnare utan att gå till Skriften och granska deras lära utifrån den. Jesus säger: ”ty en är er lärare, Kristus” (Matt. 23:10). Ingen annan får råda över vårt samvete och vårt andliga liv. På yttersta dagen håller inga hänvisningar till människor och vad de sagt. Vi blir inte frälsta genom andras tro utan genom vår egen, och den måste bygga på Kristus och Ordet ensamt.

Det är sant att en mycket hårdare dom skall drabba förkunnare som förför än dem som förförs (Hos. 4:6). Men det betyder inte att de som låter sig luras går fria.

Inför detta stora ansvar som läggs på vanliga kristna grips en och annan av både missmod och uppgivenhet. ”Jag är ju ingen teolog” suckar lekmannen och vill helst överlämna lärofrågor till experterna. Men detta synsätt är förödande och måste bekämpas. Gud har i dopet gjort alla kristna – män och kvinnor, unga och gamla – till präster och kungar (1 Petr. 2:9). De får inte sälja denna andliga myndighet som Kristus skänkt dem. De får inte låta sig passiviseras och förslavas.

Hur skall då den vanlige kristne kunna behålla sin domsrätt och få kraft att utöva den? Han måste först och sist sträva efter att bli teolog i verklig, biblisk mening, dvs. med egna ögon läsa och forska i Skriften och ta reda på vad Kristus själv lär.

Jesus säger om sin undervisning: ”Jag tackar dig, Fader, himmelens och jordens herre, för att du har dolt detta för de visa och kloka men har uppenbarat det för de olärda” (Matt. 11:25). Skriften öppnar sig inte för dem som är något i sig själva, som räknar med sin egen skarpsinnighet och lärdom som förutsättning för en rätt lösning på livets stora frågor. Man måste bli nollställd, utgå från att man inte vet något själv om frälsningens hemligheter, utan att det är just dem som Jesus uppenbarar i sitt ord. Det är fråga om den ödmjuka inställningen som tänker: Här är helig plats, här talar Gud, den Högste, jag vill lyssna och lära av honom ensam. Skriften skall läsas under bön, inte från en upphöjd och dömande position, utan från bedjarens position. En sådan inställning är för den visa och kloka människan ovärdig och orimlig. Hon har alltid förutfattade meningar om hur religion bör vara och vill inte ge upp tron på sig själv och sin förmåga i andliga sammanhang.

Men där väl den Helige Andes under skett – och det är verkligen ett stort under när en självklok och självgod människa blir en olärd, en nollställd, ödmjuk syndare som tar emot evangeliets rättfärdiggörelse och får ro för sin själ – där föds också ett nytt sinne som är ivrigt att både lära och följa allt vad Jesus har sagt. Det är bara sådana människor som ”hungrar och törstar efter rättfärdighet” (Matt. 5:6), som orkar kämpa trons goda kamp och bekänna och försvara Kristi lära. De följer inte människor utan Gud och ser och förstår att allt i Bibeln på olika sätt hänger samman med Guds frälsande kärlek i Kristus. Ingen länk i den gyllene kedjan får brista. Ty den bär upp den dyrbara ädelstenen: rättfärdiggörelsen av nåd allena eller syndernas förlåtelse i kraft av Kristi försoning.

Vår tids andliga kris har till stor del sin grund i bibelsynen. Kyrkliga ledare har ihärdigt under årtionden betygat att

Bibeln inte får tas bokstavligt, dvs. att den inte är sann och tillförlitlig i alla avseenden. Den är helt enkelt inte Guds Ord rakt igenom, utan en slags blandning av Guds tankar och människotankar. Nästa angreppspunkt har blivit Bibelns klarhet. Den är inte utan vidare begriplig för vanliga kristna, utan måste utläggas av särskilda uttolkare (om man nu ens tror att det går). Så avskärmar man på olika sätt fåren från den gode herdens röst.

Mot detta måste alla sanna kristna göra revolt genom att återvända till Bibeln och ropa till Gud om nåd och frimodighet att tro som konung David:

Herrens lag är utan brist och vederkvicker själen, Herrens vittnesbörd är fast och gör den enfaldige vis. Herrens befallningar är rätta och ger glädje åt hjärtat. Herrens bud är klart och upplyser ögonen. Herrens fruktan är ren och består evinnerligen. Herrens stadgar är sanning, allesammans rättfärdiga. (Ps. 19: 8-9)

Jesus lär oss att hålla fast vid Ordet, lyssna och lära: ”Om ni står fast vid mitt ord, är ni verkligen mina lärjungar. Då skall ni förstå sanningen och sanningen skall göra er fria” (Joh. 8:31).

Varför är så många lekmän i dag vilsna och osäkra? Varför hamnar de så lätt i klorna på olika sekter och s.k. nyandliga rörelser? Det beror mycket ofta på bristande kunskap i den kristna läran och att de inte är rotade och grundade i Skriften med en egen tro. De har inte låtit Skriften själv övertyga sig. De forskar inte i Skriften, utan överlåter det åt andra. Men låter man sig kastas hit och dit av olika vindkast i läran, som aposteln säger (Ef. 5:14), blir man till sist avtrubbad och misströstar om sanningen. Så får det inte fortsätta.

De kristna måste på nytt börja lyssna till den gode herdens röst och följa den. En mycket god början och hjälp är att återgå till Luthers lilla Katekes, som än i dag ger en mycket pregnant och enkel sammanfattning vad Bibeln klart och tydligt lär om lag och evangelium, om skapelsen, frälsningen, den Helige Andes och kyrkan. Men är då inte

detta ett exempel på just det vi varnar för: att förlita sig på en människa, Luther, istället för på Bibeln? Inte alls. Katekesen är en hjälp in i Bibeln. Och att det som står i katekesen verkligen stämmer med Bibeln kan var och en utan större svårighet kontrollera.

Den lutherska bekännelsen lägger stor vikt vid lekmännens kunskap och medvetenhet om den kristna läran. Det framgår bl.a. av inledningen till Konkordieformeln:

Emedan dessa högviktiga frågor även angå menigheten och lekmännen, vilka för sin salighets skull såsom kristna måste kunna skilja mellan ren och falsk lära, bekänna vi oss enhälligt till doktor Luthers Lilla och Stora katekes... (SKB s. 544)

Det bör observeras att reformationens framgång inte bara berodde på Luther och andra skrifttrogna präster och teologer, utan till stor del på att tänkande lekmän gjorde som judarna i Berea, när dessa första gången fick lyssna till det apostoliska budskapet: ”De tog emot Ordet mycket välvilligt och forskade dagligen i skrifterna för att se, om det som Paulus och Silas sade verkligen var sant” (Apg. 17:11). På det sättet skall lekmännen alltid granska vad de får höra från sina präster.

Lekmännens betydelse i den lutherska kyrkan kom redan från början till tydligt uttryck. Den augsburgska bekännelsen lästes upp inför kejsar Karl V med kraftig stämning under två timmar av lekmannen Christian Beyer. Man kan också konstatera att de lutherska bekännelseskrifterna från 1500-talet till övervägande del är undertecknade av lekmän. Det var medvetna och självständiga lekmän som, ofta med risk för sitt liv, bar fram reformationen. Vad gav dem kraft och mod? Inget annat än tron på Guds ord och vissheten om att det Luther lyft fram i ljuset inte var något annat än Skriftens klara lära.

Många får i dag höra präster och predikanter helt oförblommerat och skamlöst förkunna sådant som uppenbart strider mot Kristi lära. En nutida självklarhet tycks vara att alla efter döden kommer till himmelen.

Människorna skall inte vara oroliga för livet efter detta. Det är andra frågor som är mer brännande, menar man. Därför får kyrkfolket mer sällan, om ens alls, höra Jesu huvudbudskap om frälsning undan evig förtappelse och om omvändelsens nödvändighet. De matas med ett socialt eller politiskt evangelium som på olika sätt cirklar kring franska revolutionens slagord om ”Frihet, Jämlikhet och Broderskap”, allt med inomvärldsliga målsättningar och varvat med underhållning av olika slag. Därtill får de i ökande och skrämmande omfattning se hur präster, som skulle vara goda föredömen för hjorden (1 Tim. 4:12), lever på världens sätt med otrohet, otukt och skilsmässor, allt under skydd av flitigt citerande av Jesu ord om att vi inte skall döma (Matt. 7:1).

Fåren har så sakteliga vant sig, vilket är förrädiskt och farligt för deras andliga liv. De borde ha vaknat långt tidigare, men bättre sent än aldrig. De måste nu fråga sig var de är någonstans, vart de är på väg, vad de har för ansvar och vad de skall göra. Vi hör ofta kristna förfasa sig över tillståndet i deras kyrka. Men det är destruktivt och negativt att bara sitta och sucka och klaga över förfallet, ja, det blir ibland ett slags självändamål, något som man rent av njuter av. Vi är kallade inte till klagan, utan till bön, bekännelse och handling.

Att vara kvar i en sådan kyrka, vars präster uppenbart lär och lever i strid med Guds ord och därtill av kyrkan tillåts att göra det, är att göra sig själv delaktig i denna kyrkas synd. Vi har ofta i denna tidning pekat på vad Gud bjuder kristna att göra under sådana förhållanden: inte att leva kvar i en villfarande kyrka under falska förhoppningar om väckelse och reformation (då kan man vara kvar hur länge som helst), utan lämna den i enlighet med Jesu ord om fåren som flyr den främmande rösten (Joh. 10:9) eller det apostoliska budet om hur man aktar sig för dem som förleder Guds folk till avfall: ”Vänd er bort ifrån dem!” (Rom. 16:17).

Det är just här som lekmännens makt, rätt och plikt kommer till sitt yttersta uttryck. Vill deras präster inte böja

sig för klara skriftbevis och det inte ges någon praktisk möjlighet att avsätta dem, därför att de har majoriteten eller kyrkans ledning bakom sig, så finns ingen annan väg än att de troende, som är de rätta ägarna av prästämbetet med ansvar för dess förvaltning, går ut ur kyrkan och kallar och viger nya präster. Så har den sanna kyrkans väg alltid varit. Det är en svår och många gånger smärtsam väg, men det är att följa Kristus som instiftat predikoämbetet för att människorna skall höra hans röst, komma till tro och bli styrkta och bevarade i den gode herdens hjord. (*Forts. i nr 1/1989*)

S. Bergman

[[Lutheranen 4/1988](#)]

Ställningstagande i Biblicum-frågan

*Av kyrkoherde Sten Rydh (Johansson)
S:t Petri evangelisk-lutherska församling
Lutherska Konkordiekyrkan*

1. Stiftelsen Biblicum tillkom år 1968 som ett lutherskt bibelforskningsinstitut på initiativ av domprosten Gustaf Adolf Danell som också blev institutets ordförande. Vice ordförande var teol. dr David Hedegård.

Fastän Biblicum var organisatoriskt fristående verkade man under de första åren inom Svenska kyrkans ram med sommarkurser, bibeldagar och andra möten, då man självklart tillämpade den dittills rådande öppna synen på kyrkogemenskapen. Biblicum fungerade i likhet med många andra organisationer som en konfessionell proteströrelse inom folkkyrkans ram.

2. Efter Hedegårds död 1971 uppstod en schism inom Biblicum. Biblicums forskare teol. dr Seth Erlandsson och två andra ledamöter engagerade sig för en fri luthersk kyrka på ett sådant sätt, att domprosten Danell och de övriga fann sig tvingade att lämna Biblicum. Detta skedde år 1973.

3. Splittringen ledde till att Biblicum knöts allt närmare Wisconsinssynoden i USA och den år 1974 bildade Lutherska Bekännelsekyrkan. I praktiken har Biblicum sedan dess fungerat som Bekännelsekyrkans teologiska seminarium.

4. Under åren 1968-76 var jag personligen starkt engagerad för Biblicums och Bekännelsekyrkans sak. Jag tillhörde den närmaste kretsen kring Hedegård och Erlandsson i Uppsala och medverkade under flera år i Biblicums arbete. Jag tillhörde också Bekännelsekyrkans styrelse och lärokommission. Av läroskäl lämnade jag år 1976 Biblicum och Bekännelsekyrkan.

5. Under de år som sedan gått har jag omprövat min inställning i Biblicumfrågan. Jag har funnit att Danells kritik av Erlandsson m.fl. var berättigad. En ny läroövertygelse innebär med nödvändighet också ett moraliskt ansvar. Erlandsson m.fl. borde ha handlat i samförstånd med hela Biblicums styrelse eller varit beredda att avgå om ingen lösning kunnat uppnås. Deras hänvisning till Biblicums formella bekännelse är ohållbar. De som börjar tolka bekännelsen på ett nytt sätt är skyldiga att avgå, inte de som håller fast vid vad man tidigare varit överens om. Denna uppfattning hade också företrätts av teol. dr Tom Hardt, sedan 1961 kyrkoherde för den första fristående konfessionella lutherska församlingen i Sverige.

6. Tillsammans med Erlandsson författade jag skriften "Biblicums kamp för biblisk tro" (1974, eng. öv. 1975), vilken riktade sig mot Danell och Hardt. Jag beklagar djupt min medverkan i denna skrift och tar härmed offentligt avstånd från den. Jag hänvisar i stället till motskriften "A few Words about Biblicum. An answer" (Av Danell m.fl., 1975) med vilken jag numera helhjärtat instämmer.

Bengtssfors den 26 juli 1988

Sten Rydh

[^]

